

Valuing Valuables

פ"שת אב תשרי

EXODUS

PARASHAS BO

11 / 1-8

special effort to prevail upon the Jews to request valuables from their Egyptian neighbors, because unless they did so, the soul of Abraham would have a grievance against God. He would say that God carried out in full measure the prophecy that his offspring would be oppressed, but not the companion promise that the Jews would leave their captivity with great wealth [Genesis 15:14-15]. To forestall this, God pleaded, as it were, with Moses to prevail upon the Jews to request valuables from the Egyptians (Rashi from Midrash).

HASHEM said to Moses, "One more plague shall I bring upon Pharaoh and upon Egypt; after that he shall send you forth from here. When he sends forth, it shall be complete — he shall drive you out of here. Please speak in the ears of the people: Let each man request of his fellow and each woman from her fellow silver vessels and gold vessels." HASHEM granted the people favor in the eyes of Egypt; moreover, the man Moses was very great in the land of Egypt, in the eyes of the servants of Pharaoh and in the eyes of the people.

3 Shavli Pindes-5780

The commentaries are perplexed by this divine command. HKB"H represents the ultimate truth—"emes." So, how could He direct Yisrael: "Let each man request of his fellow and each woman from her fellow," when they had no intention of returning the silver and gold vessels? After all, the Torah specifically states (ibid. 14, 13): "כי אשר ראייתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם" — for that which you have seen in Mitzrayim today, you shall not see them ever again.

4

Additionally, it behooves us to address another terminology issue that bothers the commentaries. The passuk states: "Let each man request of his fellow and each woman from her fellow." The passuk refers to the Egyptians as their "fellows." It seems odd that the Torah would refer to the non-Jewish, Egyptians as their "fellows" or friends. After all, we find the following elucidation in the Gemara (B.M. 87b): "כי תבוא בכרם רעך, ולא בכרם גוי" — "when you enter the vineyard of your fellow," and not the vineyard of a "goy." In other words, the term "fellow" excludes a non-Jew.

8

ומוסיף ה'חתם סופר, שכל תאוות האיש לכסף הוא כולו יצר הרע, אלא שמן הכסף שלקחו במצרים יצא ממנו קידוש ה' - שהיה הוא הסיבה לרדיפת המצרים אחרי בני - ולכסף זה אין ליצה"ר שום ענין שיהיה בעולם, מאחר שאדרכה זה הביא לקידוש ה' ולכן היה צורך לשכנעם בלקיחתם, מאחר שלא היה בהם שום תאוות יצר הרע בזה. משא"כ בביוזה שעל שפת הים שהיה שם אוצרות גדולים, שם הי' מעונין היצה"ר שיטלו מזה בני ישראל כי זהו ממון ככל הממון שבעולם שאדם מתאוה לו, ולכן היה משה רבנו צריך לזרום לנסוע, מאחר שבכסף מסוג זה יש אכן סכנה רוחנית.

הנה בריש דברים (א-א) מרמות התורה בתיאור המסעות, את תוכחת משה רבנו ושם איתא "ודי זהב", שזו היתה התוכחה על העגל שעשו, דאיתא בחז"ל שהיה להם הרבה כסף מביות הים עד שאמרו "די". ואמר משה רבנו לקב"ה שחטא העגל נגדם ע"י כסף זהב, וכמ"ש הכתוב (חושע ב"י) "וכסף הרביתי להם וזהב עשו". ואמנם, העגל נעשה מחזהב שלקחו מביות הים, ולא מביות מצרים שעל ידו נתקדש ש"ש, ואדרכה מחזהב שלקחו מביות מצרים בנו את המשכן, והסיבה היא כנ"ל, עכ"ל החת"ס.

מישה

פרשת בא

אהל

רלו

5

א] פירש"י וז"ל (ברכות ט ע"א), אין נא אלא לשון בקשה, בבקשה ממך הזהירם על כך שלא יאמר וכו', עכ"ל.

הק' ה'חתם סופר' (יחידושים ואגדות) שכאן נאמר "דבר נא באזני העם", היינו שהי' צורך להורות לבני שיקחו מהמצרים, ומשמע שהם לא רצו לקחת מוצנעם, ואילו להלן בפר' בשלח (טו-כב) נאמר "ויסע משה את ישראל מים סוף" ופירש"י שם - הסייע בעל כרחם, שעטרו מצרים סוסיהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות, והיו ישראל מוצאין אותם בים וגדולה היתה ביזת הים מביות מצרים וכו', ויש להבין מדוע בביות מצרים לא לקחו ברצון, ובביות הים הגדילו לקיחתם עד שהוצרך להסייע בעל כרחם. ועוד יש להקשות דבביות מצרים, משמע שעצם הביזת היה דבר מועיל לבני, שהי' משה רבנו אמר להם שיקחו עפ"י ציווי ה' "דבר נא באזני העם", ואילו בביות הים משמע שלא הי' לרוחו של משה, ולכן הסייע בעל כרחם.

וביאר הח"ס עפ"י דברי הר"ן (בדרשות), שהקשה לשם מה הי' צורך שבני ישראל יקבלו את ביות מצרים באופן של "וישאלו איש מאת רעהו", הלא הקב"ה היה יכול לסבב שהמצרים יתנו להם את ממונם במתנה.

6

ומבאר הר"ן, שהתכלית בזה הי' קריעת ים סוף, שזה הביאם להכרה של - "ויאמינו בה' ובמשה עבדו" (להלן יד-לא), וכל זה קרה ע"י שלמצרים היה רצון לרדוף אחריהם, מכיון שהמצרים חפצו להציל את כלי הכסף והזהב שניתנו על ידם בהשאלה, ובכך נגרם שהתקיימו כל המופתים שארעו על ים סוף.

ואפשר שזו גם כוונת ה'ספורנו' שכתב וז"ל, שלא ידאגו שמא בסיבת הממון ימסרו עצמם לרדוף אחריהם כי בזה תהיה תשועתם, עכ"ל. והיינו שבני ישראל לא רצו לשאול מן המצרים כלי כסף וזהב, משום שפחדו שתהיה זו סיבה למצרים לרדוף אחריהם. וע"ז אמר משה רבנו, כי אדרכה, זאת תהיה סיבת מפלתם.

והיינו, שהכסף והזהב שנטלו ממצרים, הביא לתכלית של המעמד הגדול - מעמד קריעת ים סוף ששם הי' גילוי שכונה, וכבוד שמים הי' בכל העולם כולו, וכפי שהפסקים בפרשת שירה מתארים את החיל והבהלה שאחזו את יושבי כל העמים.

7

ב] באופן אחר יש ליישב את קושיית החת"ס, דהנה מקרא בירינו "אהב כסף לא ישבע כסף" (קהלת ה-ט), וכן אמרו מי שיש לו מנה רוצה מאתים, ולכן במצרים קודם שטעמו טעם ממון, היו בבחינת "מרעיבו שבע" ולא היתה להם תאוה לממון ולכן לא היה קשה לנתקם מביות מצרים. אבל אחר שכבר לקחו מביות מצרים "משביעו רעב" ונשתרשה בהם התאוה לממון¹¹, הוצרך משה רבנו להסייע בעל כרחן, מאחר שכבר קיבלו טעם הכסף והי' לא ישבע כסף¹².

אדם את מיטב שנותיו וירחיק נדוד בימים ובנהרות ויסכן את נפשו מהקור והחום, ויטרח בכל כוחו שנים רבות לאגור כסף - והכל כדי שביום מן הימים ישוב ממסע התלאות הממושך ויוכל ע"י כספו לבנות בנין שיעמוד שלוש מאות שנה, בעודו יודע כי כבר לא נותרו לו אלא מעט בשנים לחיות, שבהם יוכל להסתפק בבנין העשוי מגמא בלבד!

הנה תיאר והמחיש לנו הרמב"ם את אותה "תרבות מצרים" בה משליכים אנשים נפשם למען כסף, והרי זו תרבות הממון הנמצאת אצל כלנו!

אם יש חשש שיהיה לו יותר כסף ממני - אני צריך להרוג אותו ויהי מה!! זוהי שנאת חינם!!

* וזהו שהוסיפו בירושלמי על דברי הבבלי (ומא ד:): "שהיו אוהבין את הממון ושונאין אלו לאלו שנאת חינם!! הן הן הדברים, נוראים וגם נפלאים!!!"

אבל עדיין החידוש שמצאנו אצל המצרים - גדול מהחידוש שבדברי הירושלמי...

שכן בעוד שבירושלמי למדנו שעבור בצע כסף מוכן אדם לשנוא את חבירו שנאת מוות - הרי שהלימוד המוסרי שיוצא לנו מרדיפתם של

המצרים אחרי בני"ל למלחמה אבודה עבור "ממונם שהשאלום" הוא, שעבור בצע כסף מוכן האדם לשנוא שנאת מוות אפי' את עצמו!!! שכן אחרי עשר מכות נוראיות - הם עוד רודפים אחרי בני"ל, נכנסים לתוך הים הקרוע ונבלעים בתוכו למוות!!

ללמדנו כמה משונה ואכזרית היא תאורת הממון...

ויש לשאול, מהיכן ידע רש"י לפרש שהטעם הוא משום ממונם, ולא כפשוטו שהתחרטו על שילוחם של בני"ל מהעבודה?

אכן י"ל בהלצה מוסרית, שלכאורה יש לשאול על מה שאמרו המצרים: "מה זאת עשינו כי שלחנו את בני"ל מעבדנו", בתרתי.

* ראשית, הלא כבר שנה תמימה - בכל תקופת המכות - לא עבדו בני"ל מאומה, כמבואר בחז"ל, וא"כ מהו "כי שלחנו את בני"ל מעבדנו"? ועוד - שאם להשיבם למצרים רוצים המה, וכי כך הדרך להשיבם, ע"י שייצאו לקרב להרגם, וישספו את ראשם? וכי בזה ישובו למצרים ויהיו להם לעבדים? בארונות קבורה!?

ואין לומר שהקרב בא רק להתרעה, ולא רצו להורגם ממש, שהרי הכתוב מעיד בהיפוך: "אמר אויב אריק חרבי תורישמו ידי", והיינו שכוננתם היתה להרויק חרבם מדם ישראל ולהורגם!!

* אלא כנראה, שכשאדם בהול על ממונו - או אז מדבר ומתלהם עד שלרוב התלהבותו אינו יודע אפי' מה הוא שח... ויתכן שמכאן מקורו של רש"י לכן שנהפך ליבם בשביל ממונם, כי אם מוצאים אנו שדיברו כחסרי דעת - כנראה שהממון בלבד דעתם...

15 276 STEP BY STEP Rebi. Tehilla Jaeger

Rabbeinu Bachya, in Kad HaKemach (under Chem-dah), stresses that not only is it prohibited to covet anything that is your neighbor's, but it is even forbidden to covet your own possessions, i.e. do not love even your own money (see

Ramban on Vayikra 19:2, Kedoshim tihiyu). Greed can reduce a person to being selfish, tightfisted, and unable to give tzedakah and do other mitzvos. The Torah established Lo sachmod as the tenth dibrah, because it is תְּשַׁקֵּץ כְּכָל הַדְּבָרֹת, considered equal to all the commandments.

It is also the tenth commandment and serves as a reminder that a Yid has to give maaser - one tenth of his earnings - to tzedakah. The person who tends toward being greedy must remember that part of what Hashem bequeathed to him belongs to those who are less fortunate.

ותירץ בזה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות מטר) וז"ל, שאין הכוונה שמתאווה רק לעוד מנה אלא שמתאווה לעוד מאתיים דהיינו שתי מאות, ולכן אפילו חצי תאוותו אינה בידו. כי כך הוא המטבע של תאוות הממון, כי כפי הכמות שיש לו מתרבה התאוה לעוד יותר. שהמנה שיש לו אינו שווה לו, ורעבוננו מציק לו כי כל מאויו ורצונו נתון במה שחסר לו וממילא נמצא שהוא כעני שאין לו כלום. והיה רגיל לומר שלפי הג"ל אם יש לאחד אלף, ולהשני יש רק מאה, הנצרך היותר גדול הוא האיש שיש לו אלף, כי לו חסר עוד אלפיים במקום שהאיש שיש לו רק מאה, חסר לו רק מאתיים, עכ"ל¹³.

קפ לב בשלה שלום

וברש"י: "ויהפך - נהפך ממה שהיה - שהרי אמר להם קומו צאו מתוך עמי, ונהפך לבב עבדיו - שהרי לשעבר היו אומרים: עד מתי יהיה זה לנו למוקש, ועכשיו נהפכו לרדוף אחריהם, בשביל ממונם שהשאלום."

וממילא כל בר דעת מבין כי בתום אבלותם על בכוריהם - היה עליהם לעשות חשבון נפש נוקב, לכנס אסיפה של כל נכבדיהם, ולחשוב: מה זאת כי אבדה מצרים ועוד מעט וכולנו איננו? ובודאי שהמסקנה הראשונה היתה צריכה להיות הדחת המלך שהוביל את העם והארץ עד לפי שאול!!

ומה קורה במציאות? - בדיוק ההיפך! עודם בתוך אבלותם, כעבור שלושה ארבעה ימים - וכבר התהפך לבם!! במקום לומר: "מדוע לא שילחנו את ישראל מראש ואז היינו חוסכים את המכות" - סופקים המצרים כף אל כף, מתחרטים על שילוחם של בני"ל, ואומרים: "מה זאת עשינו כי שלחנו את בני"ל מעבדנו"... וכ"ז - כאמור - בדעה צלולה וללא כל חיזוק הלב!! כלום אנשים ברי דעת הם? אתמהה!

בשביל ממונם שהשאלום!

* אכן התשובה היא: שברי דעת היו - אבל גם ברי לבב! * ושלושה תיבות של רש"י מבארות לנו הכל: "בשביל - ממונם - שהשאלום!!" כלומר: כ-ס-ף...

הנה לנו שתאורת הממון מעוותת את עיני האדם ומלפפתו שאולה, עד שעם שלם יוצא לקרב אבוד מראש, ומוכן לאבד א"ע לדעת, והכל למה? - כ-ס-ף...

ולכשנתבונן נראה, שתכונה זו של מעשי שיגעון ושטות - קיימת רק בתאוות הממון! שכן ישנן אולי תאוות גדולות יותר מתאוות הממון, אולם רק על תאוות הממון נאמר (דברים י"ז, י"ט): "כי השוחד יעוור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים!"

כי עיוורון חושים וסחרור הדעת - נובע רק מתאוות הממון! בתאוות הכסף יש איזה סם מיוחד העולה למח והופך מיד את האדם לשיכור שאינו יודע מה הוא עושה ומה הוא שח!! כשמדובר בכסף מצדיק האדם את דרכיו בדיבורים ואמתלאות שונות ומשונות, ואינו מרגיש עד כמה נראה הוא כמתעתע!!

רדיפת הממון - עד לאבדון

ולמדנו מכאן, שאם רודף אדם אחרי הממון - עלול הוא להשתטות ממש עד אבדון מוחלט, וכפי שכל עם מצרים ומלכם בראשם צעדו בראש מורם ובדעה צלולה - בשביל בצע כסף - אל המוות הבטוח!!!

ואל לנו ללעוג ולבזו מהר לסכלותם של מצרים, כי אם נתבונן קימעה - לא הרחקנו לכת מהם... שהרי יודעים אנו את תאורו של הרמב"ם (הקדמה לפי"ט), האומר שלולי המשתגעים היה העולם חרב, ומאריך לתאר איך יבלה

In his *sefer Chochmah U'Mussar*, Rabbi Yerucham Levovitz analyzes a remarkable life-lesson that the Torah teaches us in this realm of coveting. Immediately after *Am Yisrael sang Shiras HaYam*, after experiencing a peak point of clarity and *ahavas Hashem*, the *pasuk* says: וַיִּסַּע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף, Moshe caused Israel to journey from the Sea of Reeds. Rashi explains that Moshe had to force them against their will to continue to travel. *Am Yisrael* were so excited and immersed in gathering the spoils of the *Yam Suf* that Moshe Rabbeinu perceived that it was too much. By forcing them to leave he was teaching them and us a proper approach regarding all matters of this world.

אפשר לבאר עפ"י דרוש, הנה הקב"ה הבטיח ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לכאורה מה זה רכוש גדול, באמת יש מפרשים שרכוש גדול אין הכוונה רכוש גשמי, אלא זהו מתן תורה אבל אין מקרא יוצא מידי פשוטו ומסתמא הכוונה כסף ממש, אבל ניתן לבאר את זה בדרך דרוש, דהנה אם נתבונן נראה שאנו מודדים כל דבר באופן לא נכון, דהנה מהו עשיר במושגינו, מי שיש לו הרבה כסף יכול להיות בשלוח, אף פעם אינו צריך לגמ"ח, תמיד יש לו. מהו חכם? מי שלמד פילוסופיות וחכמות ונהיה פילוסוף. אמנם באמת יש עשיר שהוא עני ויש עני שהוא עשיר. חז"ל גילו לנו שמי שיש לו מנה רוצה מאתיים, ולפי"ז ככל שיש לבני"א יותר כסף חסר לו יותר ומי הוא העשיר האמיתי, השמח בחלקו, אחד שחי בהכרה שמה שיש לו זה טוב גם אם הוא קצת דחוק הוא העשיר האמיתי, כמו"כ בחכמה, אדם שלמד חכמות והגיע לידיעות חשובות כששומע שיש חכמים ממנו ויש שידועים עוד חכמות וכו' אינו שבע רצון ומלא עצר ומיהו החכם האמיתי? הלומד מכל אדם, כל דבר שרואה לומד מזה ומרגיש עליה, זוהי החכמה ואלו הם מושגי אדם המעלה.

Many commentaries ask: Hashem intended to fulfill His promise only so that Avraham would not have any complaints? Doesn't Hashem fulfill His promises simply because He made them?
The answer lies in how one defines wealth. Most people, if they possess many resources, consider themselves wealthy, regardless of how those resources were obtained. Avraham Avinu, however, didn't consider assets that came from spoils of war wealth. He didn't take the spoils from Sodom—"not even a string or a

הקב"ה אמר למשה "דבר נא באזני העם וישאלו", הקב"ה לימד את כלל ישראל ביציאת מצרים מושג חדש ברכוש גדול, בשאלה מונח

shoelace"—because he didn't want anything that had been acquired as a result of bloodshed or strife. Similarly, Avraham gave all of the gifts he had received from Avimelech to his concubines' children, because they were not given to him out of love.

Avraham would not have been satisfied had the Jews acquired the Egyptians' riches through battle, or even had the Egyptians given the Jews begrudgingly of their wealth. This was because, to Avraham, the only true gift was one that was given wholeheartedly, with love, and only such a gift could be considered "great wealth."

In order for Hashem to fulfill His promise to Avraham, the Egyptians had to give to the Jews wholeheartedly, out of a feeling of generosity and love. And this, in fact, is what happened, as the *pasuk* says, וְיִשְׂרָאֵלִי אִישׁ מֵאֵת רַעְיָתָהּ וְאִשָּׁהּ מֵאֵת רַעְיָתָהּ—Let each man request from his friend and each woman from her friend.

We find immediately in the next *pasuk*, וַיִּבְרַח ה' מִן הַמִּצְרַיִם וַיִּבְרַח מִן הַמִּצְרַיִם—Hashem granted the people favor in the eyes of the Egyptians (Shemos 12:36), and the Egyptians graciously gave their wealth to the Jews.

Hashem imbued the Egyptians with a love for the Jews so that the gifts were given out of friendship. Now, it would be considered, even by Avraham Avinu's standard, to be genuine wealth.

19 When discussing the concept of wealth, Rav Schwab would add a traditionally Jewish, old-world thought that he had heard from his father, Reb Yehuda Leib Schwab zt"l: "When we pray on Rosh Chodesh for wealth and honor Torah-true values? Aren't they many times a stumbling block to spiritual growth?" Rav Schwab's father would always explain that עוֹשֵׂר, wealth, means a life of no debts, and כְּבוֹד, honor, means a life with no embarrassment or public humiliation resulting from one's behavior. The love of money and honor often bring one to corruption. Humble and G-d-fearing Jews pray for the kind of wealth and honor that will enable them to live a truly upstanding Torah life, beholden to no one except Hashem and honored by no one except Hashem. With that one should be totally content.

העושר הכי גדול משום שזוהי הכרה שמה שיש - יש ומה שאין - לא צריך והידיעה הזאת חשובה מאד דוקא ביציאת מצרים, ששם ההשקפה שמי שיש לו מאושר ומי שאין לו הוא עבד שפל. לאברהם אבינו זה הספיק שכלל ישראל יצאו עם הלימוד הזה.

בקרואי
בא
שמו
נה
אמנם כל זה מצאנו מדוע הולרכו לנדות את רכושם דוקא מאלה המלכים הפרטיים אשר עינו אותם, ולא הועיל הפיוס אם ה"י מגיע להם התשלומין מלך אחר ומסביבה לדדית. אזל אחתי ל"ע מה שהקשינו, מדוע הגיע להם התשלום הזה דוקא ע"י שאלה ורמ"י, הלל ה"י זיכולת ה' לתת את חן העם צעני מלכים עד שירלו גם לתת את כספם להם צמחנה, ולהעניק לבני ישראל בדרך ישרה וצאופן לכתחילה, עם הרכוש הגדול שהצטיח להם הקב"ה.
ובבדי לבאר זאת נראה להקדים מה דייסד הגר"ח (בהידושי רבינו חיים הלוי, ה"ל טוען ונטען) דזה שחייבה התורה בתשלומי הלער, היא רק גז"כ שיתחייב החובל בתצירו צנך, למרות מה דאין צלער חזק ממון כלל. והיינו, שחייבה התורה את המזיק לשלם גם על האי נעימות ועל רגשי הלער הגרמים להזולת מחמת מעשה היזק שלו, אע"פ שצמחיות הדברים א"א למלאות הפסד הזולת ע"י תשלום הכסף צלנד, דהרי לא הפסידו צנך. והדרך היחידה לתקן צלמת גרימת הלער והעניוי, הוא רק צמחנות כימות עניתנו" (תהילים צ, ט"ו. שמה כנגד העניוי יש צמחה לצנך

ולהקטין את גודל הטינוי עד שנשכח מלבו
 המעוזה לגמרי. וממילא, אם הי' נוחן
 הקצ'ה את חן העם צעני מלרים, עד
 שהיו גומרין צדעתן להעניק את ישראל
 זמנת חס כנגד מה שהלירו להם ונשתעבדו
 בהם, ז"א שהיו המלרים מכירים את עוולתם
 ומשתדלים לפייס את בני צדקי לתקן
 עיוותם שחטאו כנגדם. וכתולאה מזאת,
 היו נשארים המלרים צרעתם וצגזילתם
 כמקודם, ועם כל זה היו נפטרים עם
 הרגשה נעימה שעשו הם את הדבר הטוב
 ביותר ותיקנו את עיוותם. ובהיות הרגשה
 זו בלב המלרים לא הי' הכאב והעניו
 נשכח מלב היהודים, דהרי איך ירגישו
 שמחה גמורה ושלמה בזמן שהמלרים
 הרשעים שהלירו להם הינם שמחים ומרגשים
 שציעות רלון עם עלמן על פעולתן. [ומטעם
 זה סירבו הרבה מפליטי המלחמה האחרונה
 לקבל חלומי פילויים מאל הרשעים הגרמניים
 ימח"ש, צדקי שלא לתת להם הרגשה טובה
 כאילו הם תקנו את המעשה האיום שפעלו].

ומשו"ה הוכרח הדבר שהרכוש יגיע
 אליהם באופן שלא ירגישו
 המלרים שמחה והסתפקות בחיבתם, ובאופן
 שלא יחשבו וידמו בלבן שכאלו פעלו דבר
 טוב עם כספן. ומחמת כן הוסב הדבר
 שאדרכה רק ישאלו את ממונם לישראל
 בתקוה שיוחזר להם, ושלא צדעתם ורלונם

יחטף מהם ממונם שלא יחזור להם עולמית,
 תמורת הלער והטינוי שגרמו לבני, ושפיר
 נחקיים בהם ישראל ה"שמחנו כימות
 עיניתו", ונסתלק הכאב מלבם לגמרי.

ויש להוסיף עוד דבר, ללא אירעה השאלה
 רק מחמת רגשי בני לבד, וצדקי
 שתקויים להם הצעתם הרכוש בשלימותה.
 אלא גם מלד המלרים עלמן הי' מגיע להן
 שינטל כספן צדק עקלקלון וערמה, וצחור
 עונש להם צמדה כנגד מדה.

דחנה דרשו חז"ל (סוטה י"א, א), "ויטידו
 מלרים את בני ישראל צפרד", ר"א
 אמר צפה רך, ופירש שם רש"י, צפה רך
 משכוס צדברים וצכר עד שהרגילום
 לעבודה, עכ"ל. הרי שהציעו המלרים את
 ישראל שאם יעבדו ביתר שאת ישלמו להם
 כפי פעלם. ומחמת כן התחילו בני לעבוד
 יותר ויותר ומעל לכוחם הרגיל, בתקות
 הרווחת הכסף והשכר, אכן מיד שכשעשו

דבר זה נשאל לחכמים ולא פירשוהו, עד שפירשוהו בזמן הזה, כאשר עלתה
 שאלת השילומים מגרמניה הארורה ששרדה והחריבה בארצה ובכל מקום שדרכה כן
 רגלם הטמאה של קלגסיה - רוצחיה שהרגו יותר מששת מיליון מאחבי יושבי אירופה.
 וכאשר גברו עליהם אויביהם ונצחום, עלתה שאלת השילומים לעם ישראל בעד רכושם,
 ויחלק לב העם לשנים, קצתם אומרים, האם רוצחינו יהיו גם יורשנו? וקצתם אומרים
 שאין לעם ישראל לבוא בשום מו"מ עם רשעים אלו, ולמה יאמרו בגוים שלקחנו כופר
 לנפש אחינו, ששפכו את דמם כמים! *

מכאן נלמד להבין רגשות אבותינו יוצאי מצרים, שהיו ביניהם אבות רבים אשר
 שכלו בניהם ע"י המצרים, ולא רצו לבוא במו"מ עם מעניהם ושוחטי ילדיהם וחשבו
 את הכסף וזהב שיקבלו מהמצרים כדמי ולדות, כופר בעד נפש עולליהם אשר זרקום
 ליאור או שמום כלבנים בחומות פתם ורעמסט. וטענו לא תקח כופר לנפש רוצח ואין
 לקחת כלום מהמצרים. לעומתם טענו אחרים, שמגיע לעם ישראל שכר חלף עבודתם
 בחומר ובלבנים רד"ו שנה¹⁷. וה' ראה ללב גואלי הדם, כי יחס לבבם על נפש עולליהם,
 ונפשם מרה עליהם על בניהם, שנשחטו לחוך אמבטיות של פרעה - ולא כפה עליהם
 את שאלת הכלי כסף וזהב כגיגית, ולא צוה על כל עדת ישראל לעשות כן, אלא ביקש
 מהם... "דבר נא באזני העם וישאלו". והטעם לזה, כי אף שמוחלים הם ואינם רוצים
 בכסף המצרים, אבל "כדי שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אתם קיים בהם, ואח"כ
 יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם" - עליהם לקחת.

24a

יוחזר להם את רכושם, דהרי קודם לכן
 אמר פרעה (י"י) "ראו כי רעה נגד
 פניכם", ופירש"י, כהרגומו, והיינו שאמר
 להם פרעה אני יודע שצדעתכם לצרות
 (עי"ש בפי הרמב"ן). וא"כ כיון שכבר ידעו
 מלרים שצדעתן של ישראל שלא לחזור, איך
 צאמת השאלום כ"כ הרבה כסף, צשלמא
 להשאלום סכום פטוט כעשר דולר הי'

23a

כן, צאו המלרים עליהם צערמה ואמרו
 להם, הרי גיליתם שצילכתם לעבוד למשל
 חמש עשרה שעות מעת לעת, וא"כ מהיום
 והלאה יהא מוטל עליכם לעבוד כשיעור
 זה גם צלי קבלת תשלום. וצדקך זו רימו
 אותם והרגילום צעזודתם הקשה והמפרכת
 את גופם, דהרי הדבר ידוע שעבודה
 בתקות קבלת הכסף קלה היא ואינה

מכזדה על האדם, וגם צאפשרותו לנזק
 אח"כ בהתעייפותו, אצל אין הדבר כן
 צעבודה שאין בה תקוות שכר ומנוחה
 אחריו. וגם חוץ מכך נדמה לעלמנו את
 העגמת נפש והלער הנגרם להם לישראל
 בהכירם שרימו אותם, הלא הם הרגישו
 כשועים ויערנים על שלא נשמרו מתחולת
 המלרים ללכדם. ומשויה הגיע להן להמלרים
 שייטשה להן צאוחו סוג רמאות וצאוחת
 מדה שהלירו להן לישראל.

24

ובדיוק כך אירע הדבר, כלל ישראל
 השאלו מהם את הכלים לשלש
 ימים בלבד. ועל דעת כן השאלום המלרים
 את כספם, כליהם ושמולתם. ולא עוד אלא
 שאמרו חז"ל (הובא ברש"י לקמן י"ב, ל"ו)
 שאף מה שלא היו שואלים מהם היו
 נותנים להם, אחת אומר אחד, עול שנים
 וקר, עכ"ל. ונתנו להם ממש הכל עד שאלו
 את מלרים ועשאוה כמולה שאין בה דגים
 (ברכות ט, ב). והם לא השכילו להבין שלא

הדבר מוצן, אצל להשאל סכומי כסף
 גדולים כמליון דולר, אמתמה. ולמסור צידיהם
 את כל רכוש מלרים, לא יעשה כן.
 אע"כ ז"ל צדואי סברו המלרים שיוחזר
 * להן ישראל כל מה שהשאלום, ועל
 דעת כן השאלום. וצדקך זו הגיע להם
 הטוש מדה כנגד מדה, דהרי כשם שהמלרים
 גרמו להם לישראל לעבוד בתחילה צחשום
 וצכר, רק כדי שיכעו אח"כ לעבוד צלי
 שכר וסיפוק מעבודתם, גם על ראשם
 הוחזר להם שיעשו פעולה של השאלה צלי
 להרגיש שום הנאה וסיפוק מהדבר. ואילו
 הי' הקצ'ה מרשה להם לנדב את ממונם
 לישראל בתורת תשלום ומתנה, היו מרגישין
 המלרים סיפוק ותועלת צמעשיהם, שפעלו
 עם ממונם לתקן את עוותם שטווחו לישראל
 וכ"ל. אצל הקצ'ה מנע הרגשה זו מהם,
 וכיצד את הדבר שילטרכו לתת את כספם
 צלי להרגיש שום הנאה ותועלת, שהרי
 סברו שבהשאלה הם נותנים זאת, וכחעלחם
 הוחזר על ראשם.

וכבר הקשו המפרשים מדוע ציום הקב"ה ליקח את הביזה בדרך מרמה - מתנה בלשון שאלה. ותירצו שזה מדה כנגד מדה, כיון שהמצרים שעבדו את ישראל בדרך מרמה כדרשת חז"ל (סוטה י"א) פרך - פה רך, ועוד יש לומר שאחר שירימו את המצרים יפחדו לשוב מצרימה אף אם ינחם העם בראותם מלחמה. והנכון נראה בזה, שבפסוק עצמו בתחילתו נרמו לטעם הדבר, שכתב "דבר נא" ופרש"י שלא יאמר אותו צדיק אברהם ועבדו וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם עכ"ל. והנה הבטחה זו רק נתקיימה במלואה עם ביות הים כמבואר בגמרא (ברכות ט). והנה כתב רש"י (לקמן י"ד-ה) "ועכשיו נהפכן לרדוף אחריהם בשביל ממונם שהשאלום". ולפי זה נראה שהקב"ה ציום ליקח הביזה בדרך מרמה, כי זה היה האמתלא של המצרים לרדוף אחר בני ישראל, ועל ידי כן זכו בביות הים ונתקיימה הבטחת הקב"ה במלואה. וזהו ההמשכיות של הפסוק, "דבר נא" מכיון שאני מבקש לקיים הבטחתי במלואה, לכן "וישאלך" בדרך מרמה, וכמו שביארנו.

וגם וקודה נוספת זו, שגרמו לער ועיניו לכלל ישראל זהירים שנסלו לידי המלרים צערמה וכשועים, שולם להם להמלרים מדה כנגד מדה, דהרי גם הם קרגישו כנעניים וטפשים נראותן שטעו נטעות כה נולעת, ומסרו את כל רכושם ממש צידם עד שאפילו הוסיפו להם מה

'שלא נקשו נשאלתם, ולא חשנו ותפסו שאין נדעתם להחזירה להם.

27

28 R. Hirsch

342

NER UZIEL

This idea is derived from the verse "But the children of Israel had light in the areas where they lived" — here the word *light* refers to the supernal light God had stored away for the righteous. With this light, they were able to discern the location of hidden valuables that the Egyptians themselves did not know they owned.

As the Torah relates, the Egyptians were more than willing to comply with the Jews' request that they lend them their valuable objects. In many cases, though, they did not realize that they possessed vast treasures, buried in their fields. Their ancestors had concealed these fortunes in the heyday of Egyptian prosperity, when all the nations of the world had been forced to buy provisions from Yosef. The descendants of these prosperous Egyptians eventually lost track of the exact locations of the buried treasures, and as time wore on, the very existence of such treasures was in question. By Moshe's generation, accounts of the buried treasure had taken on a mythical aura, and Egyptians no longer gave any serious thought to the treasures.

With this approach, there is no contradiction between the Torah's account and that of the Midrash. The Egyptians were willing to give their valuables to the Jews, but they were not always aware that they owned such objects. With the vision they had gained through the supernal light, Jews could say to their Egyptian neighbors, "Of course you have valuables. Go to the edge of your field, walk three hundred feet east, dig three meters down, and there you'll find them!" To the Egyptians' amazement, the treasures were hidden exactly where their Jewish neighbors had directed them.

Just as light is a worldly manifestation of clarity and truth, darkness is an extension of confusion and a distorted view of reality. Darkness represents a state of indecision and inner turmoil, in which even simple, everyday activities become impossible, for they all require an element of clarity. When man is overwhelmed by self-doubt and confusion, he loses the ability to make decisions and to act. Such indecision leaves him functionally impaired, and for all intents and purposes, renders him a cripple.

This is the meaning of the Torah's description of darkness that became tangible — God cast a dark cloud of confusion over the Egyptian people which was so intense as to render them physically immobile. In contrast, the Jews experienced the supernal light of Creation, which raised them to an exalted state of awareness.

The people had just proven their moral worth in the most brilliant manner. For three days their oppressors, blinded and rooted to the spot by darkness, had been completely at their mercy. For three days all the possessions of the Egyptians had lain unprotected in their homes. But no Jew took advantage of this opportunity for revenge; no Jew touched an Egyptian or even the least of his possessions. It was at this moment, when sight was restored to the Egyptians and they found all their possessions intact where they had left them, that God caused the Egyptians to comprehend the moral greatness of this people. This realization at last overcame the antipathy the Egyptians had felt for the Hebrews. And more than all the miracles he had performed, the moral greatness of his people made the man Moshe much esteemed in the eyes of the Egyptians.

Perhaps Moshe and the people were reluctant to compromise this moral victory by making such requests of the Egyptians as God now commanded them to make. However, it was God's Will that His people should not leave empty-handed. The previous generations, having spent their lives in slavery, had not been able to acquire even the most modest possessions. It was God's Will that the first foundation stone of His people's prosperity should be acquired and consecrated through the recognition of their moral greatness by those who hitherto had despised them. Hence the use of נא.

Moreover, time was growing short. Only twelve hours were left until noon the next day. Therefore נא באוני העם, דבר נא, persuade them, urge them to take this step.

29

82

EINEI YISROEL

Shevet Levi, who had not been forced into labor and therefore, did not suffer from the *kotzer ruach*, the soul-numbing breathlessness that afflicted the rest of the people, there was no one else, Jew or Mitzri, who had any notion of the true purpose of Yetzias Mitzrayim. They knew only that there was to be a great festival, the "Chag LaShem" in the wilderness, and presumed that afterwards they would return to their servitude.

The Chag LaShem they were anticipating was none other than the festival of Shavuos, *Matan Torah*. It was a holy convocation, replete with *korbanos*, festive banquets at which were served the meat of *chagigah* offerings and *shlamim* offerings, and a great rejoicing.

Indeed, for an entire year, the Jews talked about the "Chag LaShem" that would be held in wilderness. Each time Moshe Rabbeinu appeared before Pharaoh, the dialogue centered around the issues of who would be allowed to attend and what would be needed for the celebrations: "With our youngsters and our elders we shall go; with our

sons and with our daughters, with our flock and with our cattle shall we go, because it is a festival of Hashem for us" (Shemos 10:9). As the Makkos came to a close, and everyone realized that the Jews were finally going to celebrate their chag, the excitement grew. Everyone, even the Mitzrim, understood that one prepares for a festival by donning the finest clothes and jewelry. It was equally clear that the enslaved Jews were entirely unprepared for the festival which they were about to celebrate.

Thus, "Hashem granted the people favor in the eyes of Mitzrayim." As if they, too, were planning the Jews' celebration, the Mitzrim looked at Bnei Yisroel and saw them in a new light, forgetting the contempt they had previously felt for them. These poor bedraggled slaves, dressed in the shabbiest, simplest garments, were about to set off and celebrate a great festival. It may be imagined that the Mitzrim approached Bnei Yisroel with words such as these: "Look at you. How can you go to such a grand event looking like that? Here, take these earrings and this fine necklace, and wait, I'll bring you my beautiful new gown. There you are, you look wonderful! Now you're ready to go and celebrate properly!"

To really understand the simplest, most fundamental meaning of the words of the Torah, it is useful to apply our imaginations and picture the events to ourselves. We can envisage thousands of Mitzrim running to their houses and bringing out their jewels and finery, almost falling over each other to find a Jew to whom to give them. Imagine being there, and what it must have felt like for a lowly and degraded slave to suddenly find his former taskmasters treating him like royalty. This event served to further the process of alleviating the kotzer ruach that plagued Bnei Yisroel, in order that they could truly appreciate and understand the awesome events that they were about to experience.

It is now possible to see how the description of the Jews' grace in the eyes of the Mitzrim is connected to the nevuah of bizas Mitzrayim. The only way Klal Yisroel would have been able to borrow this great wealth from their Egyptian neighbors is if they had suddenly found favor in their eyes, otherwise, their request would have been met by the Mitzrim with scorn and a flat refusal. This is the straightforward connection between the command to tell Bnei Yisroel to request gold

and silver from the Mitzrim, and the special favor that HaKadosh Baruch Hu placed upon the Jews.

However, because the verse says that "each man should borrow from his friend, and each woman from her friend," the verse seems to imply that the Jews were to borrow from one another, from their fellow Jews, for the verse would not refer to the Egyptians as "friends" of the Jewish People.

It appears, therefore, that there was a different sort of subterfuge at work here so that the Egyptians should not realize that the Jews were borrowing without intention to return, as follows: It should have seemed odd to the Egyptians that the Jews would require silver and gold items for their worship, and this should have aroused their suspicions when the Jews asked for such. But when they saw the Jews themselves borrowing "each man from his friend," Jew from Jew, the poorer Jews borrowing silver and gold vessels from the wealthier ones, the Egyptians said to themselves that these valuable items must indeed be requirements for the worship that the Jews were soon to perform, and requirements for the accompanying festivities. It must be, they reasoned, that this particular form of worship required

that each Israelite, even the poorest among them, be equipped with jewelry and precious items of silver and gold.

After borrowing from each other, the Jews could then borrow from the Egyptians without arousing suspicion.

The above explains why "semalos," clothing, is not mentioned as it was previously.³⁸ Semalos refers to finery, one's finest festive garb.³⁹ These could not be borrowed from the wealthy Jews because they, too, needed to celebrate and to wear these garments themselves, it being unusual for even a wealthy person to have spare garments of this quality. As for silver, gold, and jewelry, on the other hand, wealthy people generally own plenty of these, and the poor people could therefore borrow these items from their fellow Jews. When borrowing from the Egyptians, however, the Jews could request fancy clothing in addition to silver and gold; the Egyptians had no holiday to celebrate at that time and could therefore lend out their finest clothing along with their other precious items.

משחת מאמרים - בא שמן קלא

אמנם בספר 'קול אליהו' להגרא"א (יב לה) וכן הוא בספר 'חידושי הרי"ם', העלו מדיוק זה רעיון נשגב בעבודת הבורא ית' בכללות. וכתבו שלכן הוצרכו בני ישראל לשאול איש מאת רעהו קודם שהלכו לשאול מהמצריים, מפני שבימים הללו עדיין לא היה בעולם רוח קדושה של מידת הוותרנות, וזה ידוע שהנהגת העולם תלויה ביד בני ישראל, ולפי מעשיהם כך מתנהג העולם, והיינו שכל עוד לא עשו בני ישראל מעשה של וותרנות ושל חסד, לא שייך בעולם המושג הזה, וממילא לא היו המצריים עושים עמהם חסד ומפקידים עליהם בדיהם.

ולכן רק לאחר שבני ישראל יכפו את יצרם בינם לבין עצמם לעשות צדקה וחסד איש עם רעהו, אזי יושפע על העולם רוח טהרה של חסד ומידת הוותרנות, ואז יוכלו לפנות לשכניהם הערלים ולבקש מהם שגם הם יעשו חסד אתם וישאלו להם.

ויש ברעיון זה מוסר השכל עמוק ומחייב מאוד, כי בכאן אנו למדים שעל כל אחד ואחד מבני ישראל לידע, שמעשיו הפשוטים שהוא עושה יש להם השפעה על כל סדר העולם ותהלוכותיו, ובאופן כזה שכל מעשה של איש ישראל בין מעשה טוב ובין מעשה שהוא היפך הטוב, עושה מיד רושם על העולם, ומשפיע על הבריאה כדוגמת המעשה שלו.

ובספר 'בית הלוי' (ריש פרשת נח) מאריך לדבר על רעיון עמוק זה, שכמו שהאדם פועל בעצמו על ידי הרגילו במעשיו הרעים ועושה בעצמו טבע שני להיות טבעו משתוקק ונמשך לעשות כמעשיו הקודמים, כמו כן הוא פועל במעשיו בכל העולם בכלל, ולא מבעי אם

יש לו לרשע חלק גדול בזה החטא והוא היה בעוכריו יען כי הוא הגביר בו התשוקה, ויכול להיות לפעמים שיהיה לרשע חלק גדול בחטא זה יותר מהחלק שיש לאותו צדיק שעשה המעשה בפועל, וכמידתו של הקב"ה שאת הצדיק הוא מענישים על חטאו בעולם הזה בכדי שיהיה נשאר נקי לעולם הבא, ואילו הרשע אינו נענש על זה כלל, ואם כן הרי נשאר על הרשע חלקו בחטאו של הצדיק בגיהנום.

ובן הוא הענין להיפך, שהצדיק יש לו חלק גדול במעשים טובים של הרשע, והיינו כי על ידי שהצדיק הגביר את התשוקה לטוב נמשך ממנו זו התשוקה קצת גם לרשע ונכנס בו לפעמים חשק ורצון לעשות טוב, ולרשע הרי משלמים בעולם הזה עבור הטוב שעשה וכמאמר הכתוב (דברים ז י) 'ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו' ואילו חלקו הטוב של הצדיק שמור לו לעולם הבא. וזהו שאמרו זכה צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן - דהיינו חלקו של הרשע שכבר קבל בעולם הזה, וברשע הוא להיפך - שהוא מקבל בגיהנום את חלקו של הצדיק שכבר קבל עונשו בזה העולם, עכ"ל הבהירים.

38a טב' פתח-ספר

We find a wonderful explanation in the commentary of Rabeinu Bachayei. He explains that prior to Matan Torah all human beings were friends, like one people. After Matan Torah, however—after HKB"H offered the Torah to each and every nation, and they all refused it except for Yisrael—the other nations were excluded from the category of brothers and fellows. Subsequently, this description only applied to Yisrael; they remained brothers and fellows of the Omnipresent. This is the implication of that which is written (Tehillim 122, 8): למען אחי ורעי—for the sake of my brothers and my fellows.

It should be clear to every intelligent person that the matter still deserves further clarification. Why did HKB"H choose to refer to the non-Jewish Egyptians here as "fellows"—suggesting a kinship and friendship among all human beings prior to Matan Torah?

386

וכן פירש הרשב"ם: "וישאלו, לשון מתנה, כמו (תהלים ב-ח) שאל ממני ואתנה גוים נחלתך". וכן פירש לעיל בפסוק (שמות ג-כב): "ושאלה אשה משכנתה, במתנה גמורה וחלוטה, שהרי כתב ונתתי את חן העם. כמו שאל ממני ואתנה גוים נחלתך, זהו עיקר פשוטו ותשובה לאפיקורסים". וכן פירשו ב"דעת זקנים" לבעלי התוספות (שמות שם): "ושאלה, פירוש האי שאלה נתינה, כמו שאל ממני ואתנה וגו', כי כשיחזקו מצרים למהר לשלחם, שאלו להם שיתנו להם כלי כסף וכלי זהב קודם שילכו, והם יתנו ברצון מפני שיתיראו מן המכות".

חטא כפרהסיא הרי ודאי גורם לאחרים הרואים שילמדו ממנו, אלא אפילו אם חוטא בצנעא בינו לבין עצמו מכל מקום על ידי המשכו אחר איזו תאוה, הוא מגביר כוחה של התאוה הלזו עד שמשריש זה בטבע של כל הברואים להיות טבעם נמשך לרע יותר ממה שהיה מקודם, כי כן יסוד מלכו של עולם בהטביעו טבע לכל בריותיו להיות טבעם נשתנה ונמשך אחר מעשה האדם והרגלו, וכפי רוב עשיית האדם כן ישתנה טבע כולם אם מעט ואם הרבה.

ולא לבד הבריות החיים נשחיתים מחמת העוונות של אנשים אחרים, אלא גם הדוממים נמשכים אחר מעשי בני אדם ומתקלקלים מחמת מעשיהם של האנשים, ולכן אמר הקב"ה לנח בשעה שרצה להביא המבול על העולם (בראשית ו יג) 'זהנני משחיתם את הארץ' ופרש"י: את הארץ - 'עם' הארץ, שאף שלשה טפחים של עומק המחרישה נימוחו וניטשטשו. ולכאורה מה חטא הדומם שנגזר עליו להימחות, רק הענין היה שהדומם שבעולם ההוא נתקלקל כל כך מעונותיהם של הרשעים, עד שנדבק בו רושם הרע בעצמותו, וכשרצה הקב"ה למחוק את כל הרישומים הרעים שנתהוו בעולם מכח מעשיהם של הרשעים, הוכרח להכחיד גם את הדומם שלהם.

36

וזהו שדרשו בגמרא (תענית יא.) את הכתוב (חבקוק ב יא) 'כי אבן מקיר תזעק וכפסי מעץ יעננה' שזה רומז שאבני וקורות ביתו מעידים על האדם בשעת הדין. והיינו שמחמת חטאיו ומעשי הרעים גרם שעצי קירות ביתו יושפעו לרעה, ונגרם בהם שינוי כלשהו שאינו נרגש בעיני בני אדם, אבל לעתיד לבוא כשיעמוד לדין בעולם העליון, אז יראה בעיניו שכל פרט ופרט נרשם ונחקק בקורות ביתו והם יעירו עליו שהוא בעל המעשים הללו.

ובזה יתבאר היטב מה דאיתא במסכת חגיגה (טו.) זכה צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן, נתחייב רשע נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנום. ולכאורה אינו מובן הסברא, מדוע יהיה זה שהצדיק יזכה בחלק חבירו מה שהוא לא עמל בו, וכן להיפוך מדוע יתחייב הרשע במה שלא חטא בו.

וברעיון זה מובן היטב, כיון שכל אדם עושה במעשיו טבע שני לזולתו להיות גם חבירו נמשך קצת למעשיו, ונמצא שלכל אחד יש חלק במעשה חבירו, דהיינו שהרשע בחטאו מגביר התשוקה להרע עד שמגיע קצת ממנו גם להצדיק, ולכן כשהצדיק נכשל לפעמים באיזו חטא הרי

I had a wonderful idea! There is a well-known question in the world of "drush" brought down by the Bnei Yissaschar (Shabbas 7, 17) in the name of the great, Gaon Chida, ztz"l, in Rosh David (Tetzaveh). According to the Midrash (Tanna D'Vei Eliyahu Zuta 19), Yaakov and Eisav divided the worlds between them; Eisav took as his portion Olam HaZeh; Yaakov took as his portion Olam HaBa. That being the case, how are we allowed to benefit from the pleasures and goods of Olam HaZeh beyond our basic means and necessities? Those benefits belong to Eisav.

He presents an answer provided by Maharash Primo based on the exposition in the Gemara (A.Z. 3a): מאי דכתיב: "ויהי ערב ויהי בקר יום השישי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר, אם ישראל מקבלין את תורתנו מוטב, ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו" —what is the meaning of that which is written (Bereishis 1, 31): "And there was evening and there was morning, the sixth day?" (Why is there an extra letter

"hei," meaning "the," in the word "השישי"? It does not appear with regards to the other days of creation.) It teaches that HKB"H stipulated with the works of Creation, and He said to them, "If Yisrael accept My Torah, then all is well; but if they do not, I will return you to chaos and void."

According to this exposition, the world cannot continue to exist without Torah. Now, we have an explicit passuk that says (Devarim 33, 2): "ה' מסניו בא וזרח משעיר למו, הוטיע מוהר: —Hashem came from Sinai and He shone forth to them from Seir, He appeared from Har Paran, and He came with some of the myriads of the holy. Rashi explains: He proposed to the children of Eisav that they accept the Torah, but they did not want to. . . He went there and proposed to the children of Yishmael that they accept it, but they did not want to."

From the perspective of the other nations, who refused to accept the Torah, the world should have returned to chaos and void. They owe their continued existence to Yisrael; for, by accepting the Torah, they saved the world from annihilation. Now, we have learned an explicit halachah in the Gemara (B.M. 24a): "המציל . . . מזוטו של ים —a person who saves an object from the bottom of the sea ("zuto shel yam") or from the surge of a river, it belongs to him. Thus, by accepting the Torah, Yisrael also acquired a portion of Olam HaZeh for themselves; because it was tantamount to saving the world from certain loss—like from the bottom of the sea. Therefore, Yisrael are entitled to enjoy all the benefits of Olam HaZeh."

We now have cause to rejoice. For, we can now comprehend why HKB"H employed the term "וישאלו", which can be understood in two different ways. With regards to the Egyptians, HKB"H meant for Yisrael to "request" the expensive vessels as gifts, to compensate them for their servitude. With regards to Yisrael, however, HKB"H wanted them to recognize beyond a shadow of a doubt that all of the Egyptian property currently in their possession had the status of a loan and "borrowed" items. The status of that property hinged on Yisrael accepting the Torah in the third month after the exodus from Mitzrayim. If they accepted the Torah, thereby saving the world from "zuto shel yam," it would remain in their possession as legitimate gifts. If, however, they did not accept the Torah and did not save the world from annihilation, they would be prohibited from utilizing and continuing to benefit from the Egyptian property; they would have to return it, because it would remain part of Eisav's heritage.

21
With this understanding, we can interpret HKB"H's directive to Moshe very nicely: "Please speak in the ears of the people." It was as if he was being instructed to whisper a secret in their ears. In truth, with regards to the Egyptians, they were being asked to gift the items to Yisrael. With regards to Yisrael, however, they were being given a secret message. The items they were receiving were, in the meantime, only loans and not true gifts, until they accepted the Torah and saved the world from "zuto shel yam."

Now, we can appreciate why HKB"H specifically referred to the Egyptians as "fellows." As we learned from Rabeinu Bachaye: Prior to Matan Torah all human beings were friends, like one. So, in light of what we have learned, HKB"H wanted to emphasize why He employed the ambiguous term "וישאלו", which could imply either a loan or a gift. At that point in time, the Egyptian was still categorized as a "fellow" of Yisrael, because they had yet to accept the Torah. Hence, all of the Egyptian property

in their possession was still considered to be borrowed. However, the moment they would accept the Torah, those borrowed items would become theirs permanently—absolute gifts.

42
This now enlightens us as to why HKB"H juxtaposed the warning related to Makkas Bechoros to the directive: "Let each man request of his fellow and each woman from her fellow silver vessels and gold vessels." As we have learned, the Egyptians were punished with Makkas Bechoros for refusing to release Yisrael, HKB"H's firstborn—"בני בכורי ישראל". By acknowledging Yisrael as His "bechor," it was evident that HKB"H endorsed the sale of the birthright to Yaakov, on the grounds that Eisav was incapable of abstaining from murder. For this very same reason, Eisav's descendants did not want to accept the Torah, in which it is written: "לא תרצח"—you shall not kill.

By associating Makkas Bechoros with the directive to request silver and gold vessels from the Egyptians, Yisrael would comprehend why HKB"H employed the ambiguous term "וישאלו". Until they accepted the Torah, all of those vessels would remain in their possession as borrowed items. If, however, they accepted the Torah—thereby saving the entire world from "zuto shel yam"—they would receive all of the wealth of Mitzrayim as a gift rather than as a loan.

We can now appreciate to some minor degree that HKB"H's directive to Moshe: "Please speak in the ears of the people: Let each man request of his fellow . . ." is "emes," and His Torah is "emes." Everything He says is true and valid and endures forever. We merit the Berachos of Olam HaZeh only on the condition that we accept the Torah. This is a vital lesson for all the people of Yisrael in every generation. If we wish to attain the abundant berachah related to matters of Olam HaZeh, it is imperative that we accept upon ourselves the yoke of Torah—in whose merit the world exists and endures. In this manner, the words of the passuk will become a reality (Mishlei 3, 16): "אורך ימים —length of days is at its right; at its left, wealth and honor."